

Publiceren: een lust en een must

Aart Hendriks, hoogleraar gezondheidsrecht aan de Universiteit Leiden/LUMC

Gepubliceerd in het Nederlands Juristenblad, NJB 2010, 710

Het delen van kennis door middel van publicaties is voor sommige juristen een lust, maar voor hen onder omstandigheden ook een must. Als academici hebben juristen namelijk bepaalde verplichtingen jegens wetenschap en samenleving, zoals dat bij iedere promotieplechtigheid wordt benadrukt. Zij die een juridische - of andere wetenschappelijke - opleiding hebben gevolgd, zijn zonder meer geprivilegieerd. De kansen op toelating en succesvolle afronding van een studie hangen niet alleen af van ieders intellectuele vermogens, maar worden minstens zozeer bepaald door factoren als gezondheid, ouderlijk milieu, stimulansen uit de omgeving en tal van sociaal-economische omstandigheden, die niet voor iedereen gelijk zijn. Daar komt bij dat academische opleidingen in Nederland nog immer voor een groot deel vanuit publieke middelen worden bekostigd. Hetzelfde geldt voor de thans ter discussie staande studiebeurzen en ov-jaar kaarten voor studenten. En laten we wel wezen, de toegang tot veel boeiende, goedbetaalde en statusverhogende functies is min of meer gereserveerd voor juristen en andere academici. Noblesse oblige. Anders gezegd, op diegenen die het voorrecht hebben gehad te mogen studeren, rust de edele plicht hun kennis en vaardigheden (mede) in te zetten ten behoeve van wetenschap en samenleving. Deze plicht geldt zeker ook voor degenen die zich hebben verdiept in de rechtswetenschap, waarbinnen het onderscheiden van recht en onrecht een centrale plaats inneemt.

Van een jurist mag worden verwacht dat hij een helder en gemotiveerd oordeel kan vellen over de normatieve aspecten van tal van zaken. Dit kan variëren van concrete casusposities tot meer abstracte vraagstukken die raken aan het recht, zoals wetgevingstrajecten en beleidsvoornemens. Bij een discursieve wetenschap als de rechtsgeleerdheid komt het immers nauw aan op het formuleren en onderbouwen van standpunten op basis van relevante wetten, rechtspraak en literatuur. De pen vormt hierbij het gereedschap bij uitstek. Het goed kunnen hanteren van dit instrument is dan ook een eis die aan iedere jurist kan worden gesteld. Terecht dan ook dat juridische opleidingen steeds meer nadruk leggen op het bijbrengen en verbeteren van de schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid van studenten.

Als jurist maak je kennis met en ben je vaak werkzaam op het brede terrein van het recht. Beginselen van rechtsstatelijkheid, scheiding der machten en - hoe ook gedefinieerd - rechtvaardigheid vormen grondslagen van ons brede vakgebied. Indien aan die fundamentele rechten wordt getornd dan zijn juristen naar mijn mening gehouden om in de pen te klimmen. Wij zijn dat aan onze stand verplicht. Juristen die deze opdracht verzaken, ondermijnen - ik parafraseer de oude Medische Tuchtwet - het 'vertrouwen in de stand der rechtsgeleerden'. Op het verloochenen van deze (morele) plicht staat weliswaar geen sanctie, maar daarmee is het overtreden van deze norm niet minder ernstig.

Naast onmiddellijke bedreigingen voor het recht en de rechtsstaat zijn er andere gebeurtenissen en ontwikkelingen waarbij juristen hun stem moeten laten horen. Dat geldt in de eerste plaats voor maatregelen die rechtstreeks raken aan de fundamentele rechten en vrijheden van de mens. Zo dreigt het recht op privacy thans ondergeschikt te worden gemaakt aan andere belangen, zoals veiligheid en efficiency. Zo worden telefoongesprekken in Nederland in groten getale afgeluisterd, zijn providers verplicht telefoon- en internetgegevens een half jaar te bewaren en wil de regering via wetgeving vastleggen dat uitkeringsgerechtigden de facto verplicht zijn medewerking te verlenen aan huisbezoeken door uitvoeringsorganen van de sociale zekerheid, ook zonder dat er enige aanwijzing

bestaat tot fraude. Wij mogen het recht of privacy - net als andere grondrechten - niet (laten) verkwanselen. Mensenrechten zijn immers ondeelbaar, nauw met elkaar verbonden en onderling afhankelijk. Het losbikken van een steen uit het mensenrechtelijk bouwwerk leidt al snel tot scheuren, verzakkingen en wellicht erger.

Juristen moeten in al deze situaties niet alleen met vakgenoten in discussie treden; het is onze taak dat wij onze wensen en zorgen ook delen met anderen. Daarbij moeten wij de zaken wel objectief voorstellen, en feiten en stellingen helder van elkaar proberen te onderscheiden. Alleen dan kan er binnen ons vakgebied en de samenleving als geheel een goed en zuiver debat worden gevoerd over onderwerpen die (ook) voor het recht en ter bestrijding van het onrecht van belang zijn.

De lust en de must van het publiceren zijn Alex Brenninkmeijer en Inge van der Vlies als geen ander bekend. De afgelopen jaren hebben zij in en buiten het NJB over de meest uiteenlopende zaken op beeldende wijze gepubliceerd. Daarbij toonden zij zich vaak kritisch ten opzichte van onze overheid, die zich naar hun mening soms teveel en soms te weinig met ons bemoeit. Hun vlijmscherpe analyses en heldere wijze van standpuntbepaling strekken menig jurist tot voorbeeld. Misschien weg als redacteur van het NJB, maar niet voor de rechtswetenschap. En eens geschreven, blijft geschreven. Oftewel, wie schrijft die blijft. Inge en Alex, dank voor jullie werk, nalatenschap en de voorbeeldige wijze waarop jullie ons ambt via het NJB in de etalage van Nederland hebben gezet.